

ВИСНОВОК
ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ
ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ
СКАЛОЗУБА Андрія Володимировича
«Тильт як лімітуючий фактор результативності в кіберспорті»
на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

У відповідності до пп. 25–26 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (із змінами), на кафедрі кіберспорту та інформаційних технологій Національного університету фізичного виховання і спорту України 19 червня 2026 року було проведено публічну презентацію наукових результатів дисертації СКАЛОЗУБА Андрія Володимировича на тему: «Тильт як лімітуючий фактор результативності в кіберспорті» та її обговорення (науковий керівник – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Оксана ШИНКАРУК).

За результатами проведення публічної презентації та обговорення дисертації на засіданні кафедри кіберспорту та інформаційних технологій було прийнято рішення надати здобувачу СКАЛОЗУБУ Андрію Володимировичу позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

ВИСНОВОК

Актуальність теми дисертації. Сучасний розвиток кіберспорту супроводжується не лише зростанням рівня конкуренції та професіоналізації змагальної діяльності, а й посиленням вимог до психологічної надійності спортсменів в умовах високої когнітивної напруги, дефіциту часу для прийняття рішень, інформаційного перевантаження та постійного емоційного тиску. На відміну від багатьох традиційних видів спорту, результативність у кіберспорті значною мірою залежить від здатності спортсмена зберігати ефективність когнітивних процесів, емоційну стабільність та якість командної взаємодії протягом усього змагального процесу. У зв'язку з цим особливого значення набуває проблема психоемоційних станів, які можуть лімітувати результативність змагальної діяльності та знижувати ефективність реалізації набутих техніко-тактичних навичок.

Одним із найбільш поширених і водночас недостатньо досліджених

психоемоційних феноменів у кіберспорті є тильт – стан емоційної дезрегуляції, що виникає під впливом ігрових невдач, помилок, конфліктної взаємодії або суб'єктивного відчуття несправедливості та супроводжується погіршенням когнітивного контролю, зниженням якості прийняття рішень, порушенням комунікації та втратою здатності до раціональної оцінки ігрової ситуації. Прояви тильту можуть призводити до істотного зниження індивідуальної та командної результативності, а на високому рівні спортивної майстерності – ставати вирішальним чинником успіху або поразки.

Незважаючи на зростання кількості досліджень, присвячених психологічним аспектам кіберспорту, проблема тильту залишається недостатньо розробленою. У науковій літературі відсутні цілісні уявлення про його структуру, механізми формування, детермінанти виникнення та особливості прояву залежно від жанру кіберспортивної дисципліни, рівня кваліфікації спортсменів і характеру командної взаємодії. Недостатньо вивченими залишаються взаємозв'язки між індивідуально-психологічними характеристиками спортсменів і схильністю до розвитку тильту, а також відсутні науково обґрунтовані комплексні моделі його профілактики та мінімізації у системі підготовки кіберспортсменів.

Отже, необхідність наукового обґрунтування природи, структури та механізмів розвитку тильту, визначення чинників і закономірностей його прояву, а також розробки ефективних стратегій попередження та мінімізації його негативного впливу на результативність змагальної діяльності зумовлює актуальність дисертаційного дослідження та його значення для подальшого розвитку теорії і практики кіберспорту.

Представлена до розгляду дисертаційна робота СКАЛОЗУБА Андрія Володимировича спрямована на теоретичне та практичне вирішення викладених вище проблем.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до теми Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021–2025 рр. 1.7 «Теоретико-методологічні засади розвитку кіберспорту та інтелектуальних видів спорту» (№ державної реєстрації 0121U108211). Внесок здобувача, як співвиконавця теми, полягав у визначенні передумов та чинників виникнення тильту у гравців в кіберспорті та розробці стратегій подолання і мінімізації прояву тильту.

Наукова новизна одержаних наукових результатів полягає в тому, що:

– вперше обґрунтовано концептуальну структурно-функціональну модель тильту як багаторівневого циклічного процесу психоемоційної

дезрегуляції змагальної діяльності кіберспортсмена, яка включає рівні передумов, механізмів активації, психоемоційної дезрегуляції та наслідків і пояснює механізми формування замкненого циклу розвитку тильту;

- вперше встановлено структуру проявів тильту в кіберспорті та на основі кластерного і факторного аналізу виокремлено його основні компоненти: емоційно-поведінковий, когнітивно-пасивний та інтрапсихічний, визначено провідну роль когнітивно-психологічного фактора у механізмах його реалізації;

- вперше систематизовано передумови виникнення тильту у гравців в кіберспорті та обґрунтовано їх як взаємопов'язану модель ризику, до складу якої входять психоемоційні, організаційні та соціально-комунікативні чинники;

- вперше встановлено жанрову специфіку проявів тильту у кіберспорті: для дисциплін жанру МОБА характерний переважно когнітивно-пасивний та інтрапсихічний профіль проявів, для командних FPS-дисциплін – емоційно-поведінковий профіль;

- вперше визначено систему індивідуально-психологічних, середовищних та ігрових детермінант тильту і встановлено домінуючу роль емоційної стійкості, характерологічних особливостей та локусу контролю у формуванні схильності до його розвитку;

- вперше розроблено та науково обґрунтовано комплексну модель стратегії попередження і мінімізації тильту в кіберспорті, основу якої становлять принципи профілактики, восьмиетапний алгоритм управління та інтеграція індивідуального, командного і тренувально-організаційного рівнів впливу з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей спортсменів та специфіки змагальної діяльності.

Отримали подальший розвиток:

- наукові уявлення про механізми впливу тильту на результативність кіберспортсменів шляхом конкретизації його деструктивного впливу на когнітивну регуляцію, якість прийняття рішень, командну комунікацію та ефективність змагальної діяльності;

- положення щодо ролі емоційної регуляції у забезпеченні стабільності змагальної діяльності кіберспортсменів через обґрунтування провідного значення емоційної стійкості, когнітивного контролю та психологічного клімату команди у попередженні розвитку тильту;

- наукові положення щодо взаємозв'язку індивідуальних і командних механізмів психоемоційної дезрегуляції в умовах змагального стресу, що дозволило уточнити особливості формування та перебігу тильту в кіберспорті.

Удосконалено науково-методичні підходи до забезпечення психоемоційної стабільності кіберспортсменів шляхом інтеграції засобів когнітивно-емоційної саморегуляції, психологічної підтримки, командної взаємодії, відновлення та управління тренувальними навантаженнями у комплексну модель попередження і мінімізації тильту.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання отриманих результатів досліджень тренерами, спортивними психологами та менеджерами кіберспортивних команд для підвищення стабільності результатів змагальної діяльності кіберспортсменів. Запропоновані стратегії попередження та мінімізації тильту, розроблені з урахуванням рівня кваліфікації, жанру, специфіки дисципліни та індивідуально-психологічних особливостей гравців, можуть слугувати основою для формування індивідуальних програм психологічної підготовки. Систематизація передумов і чинників тильту дає змогу своєчасно визначати групи ризику та планувати профілактичні заходи, спрямовані на запобігання розвитку деструктивних емоційних станів у змагальних умовах. Отримані результати можуть бути інтегровані у програми навчальних курсів і тренінгів з психології кіберспорту, а також у систему підготовки тренерів і менеджерів команд. Розроблений алгоритм дій кіберспортсмена у стані тильту є практичним інструментом для оперативної корекції емоційного стану під час змагань, що сприяє збереженню індивідуальної та командної ефективності.

Результати досліджень були впроваджені в освітній процес кафедри кіберспорту та інформаційних технологій Національного університету фізичного виховання і спорту України при викладанні дисципліни «Кіберспорт» для здобувачів вищої освіти 1 курсу першого (бакалаврського) рівня (акт впровадження від 26 червня 2023 р.); при викладанні дисципліни «Система підготовки та змагань в кіберспорті» для здобувачів вищої освіти 1 курсу другого (магістерського рівня) рівня (акти впровадження від 19 травня 2023 р., 26 жовтня 2024 р., 20 січня 2026 р. та 01 лютого 2026 р.). Результати досліджень апробовано і впроваджено в практику роботи ГО ВО «Федерація кіберспорту України» (акт впровадження від 23 жовтня 2024 р.).

Теоретичне значення отриманих результатів. Теоретичне значення результатів дослідження полягає у розширенні наукових уявлень про психоемоційні механізми забезпечення результативності змагальної діяльності в кіберспорті. Отримані результати доповнюють теоретичні положення психології спорту та кіберспорту щодо закономірностей виникнення, перебігу та впливу психоемоційних станів на ефективність діяльності спортсменів в умовах високого змагального стресу.

У роботі уточнено зміст і сутність понять «тильт» та «тильтування», обґрунтовано місце тильту в структурі психоемоційних станів кіберспортсменів, поглиблено наукові уявлення про взаємозв'язок когнітивних, емоційних, поведінкових та комунікативних компонентів у механізмах розвитку психоемоційної дезрегуляції під час змагальної діяльності.

Результати дослідження розширюють теоретичні засади психологічної підготовки кіберспортсменів, емоційної саморегуляції, стресостійкості та психоемоційної надійності спортсменів, а також створюють теоретичне підґрунтя для подальших досліджень психологічних чинників результативності та забезпечення психологічного супроводу в кіберспорті.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, що висвітлені в дисертаційній роботі, повною мірою відповідають меті і завданням та обґрунтовані наведеними даними згідно з результатами дослідження. Розв'язання поставлених у роботі завдань супроводжується використанням комплексу взаємозв'язаних сучасних валідних методів дослідження.

Отримані результати дослідження базуються на інформативних методах та фактичному матеріалі, що цілком забезпечує належну достовірність і обґрунтованість основних наукових положень дисертаційної роботи та сформульованих у ній висновків. Ступінь вірогідності отриманих кількісних даних забезпечений значним обсягом дослідження, тривалістю дослідження, кількістю випробовуваних, отриманими цифровими даними, використанням у роботі сучасних методів дослідження та застосуванням адекватних методів математичного опрацювання матеріалів.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях. Основні наукові положення дисертації опубліковано в наукових журналах та представлено в тезах на науково-практичних конференціях різного рівня. В опублікованих наукових працях зі співавторами та без дисертант самостійно виконав експериментальну частину дослідження та проаналізував отримані результати.

Наукові результати дисертації висвітлені в 16 наукових публікаціях: 8 статей у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України, одне з яких проіндексоване в базі даних Scopus (Q3); 8 публікацій апробаційного характеру.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційної роботи було оприлюднено на XVI–XVIII Міжнародних наукових конференціях молодих учених «Молодь та олімпійський рух» (Київ, 2023–2025), VI–VIII

Всеукраїнських електронних науково-практичних конференціях з міжнародною участю «Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії» (Київ, 2023–2025), VI Всеукраїнській науковій електронній конференції «Актуальні проблеми психолого-педагогічного супроводу та розвитку суб'єктів спортивної діяльності» (Київ, 2023), I Всеукраїнському науково-практичному фаховому семінарі з міжнародною участю «Сучасні підходи до підготовки спортсменів ігрових видів спорту» (Вінниця, 2026), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми та перспективні напрями розвитку сучасного спорту: актуальні питання теорії та практики» (Харків, 2026), щорічних науково-практичних конференціях кафедри кіберспорту та інформаційних технологій Національного університету фізичного виховання і спорту України (2023–2026).

Конкретний особистий внесок дисертанта в одержання наукових результатів, що виносяться на захист. Мету та завдання дослідження було сформульовано із науковим керівником. Автором самостійно здійснено аналіз літературних джерел, даних мережі Інтернет та передового досвіду. Також здобувач самостійно систематизував та класифікував прояви тильту в змагальній діяльності кіберспортсменів, визначив їхню структуру та деструктивний вплив на індивідуальну й командну результативність; встановив чинники та детермінанти виникнення тильту в умовах різних жанрів кіберспортивних дисциплін і форматів змагальної взаємодії, обґрунтував принципи побудови системи його попередження; розробив інтегровану модель стратегії попередження і мінімізації тильту. Усі розділи власних досліджень, висновки та аналіз отриманих результатів дисертації оформлені автором самостійно. Здобувачем сформульовано висновки, які повністю відповідають поставленим завданням. Дисертантом підготовлено матеріали для наукових публікацій та для впровадження наукових розробок у практику.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію викладено грамотною українською мовою. Структура дисертації та стиль її подання відповідають вимогам МОН України. Побудова – логічна. Адекватно використано наукові терміни. Цифровий матеріал структуровано в таблицях та рисунках, що полегшує сприйняття змісту матеріалу, представленого в розділах.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту. Дисертаційна робота СКАЛОЗУБА Андрія Володимировича «Тильт як лімітуючий фактор результативності в кіберспорті» є завершеним науковим дослідженням і за змістом повністю відповідає спеціальності 017 Фізична культура і спорт.

Рекомендація дисертації до захисту. Розглянувши дисертацію СКАЛОЗУБА Андрія Володимировича на тему: «Тильт як лімітуючий фактор результативності в кіберспорті» та наукові публікації за темою дисертації, визначивши особистий внесок у всіх зарахованих за темою дисертації наукових публікаціях, опублікованих зі співавторами, а також за результатами публічної презентації здобувачем наукових результатів дисертації та її обговорення, комісія дійшла висновку, що робота є актуальною, виконана здобувачем ступеня доктора філософії особисто, являє собою повністю завершену наукову працю, під час підготовки якої застосовувалися сучасні методи досліджень, має наукову новизну, практичне значення, містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, нове розв'язання актуального наукового завдання щодо дослідження феномену тильту як психоемоційного стану, що лімітує результативність змагальної діяльності у кіберспорті, адекватна поставленій меті та містить висновки, які відповідають завданням. Було проведено метрологічну експертизу дисертаційного дослідження. У роботі відсутні порушення академічної доброчесності. Дисертаційна робота повністю відповідає вимогам, передбаченим пп. 6–7 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами), що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, та рекомендується до захисту з метою присудження здобувачу СКАЛОЗУБУ Андрію Володимировичу ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Комісія рекомендує вченій раді НУФВСУ утворити разову спеціалізовану вчену раду для розгляду та проведення разового захисту дисертації СКАЛОЗУБА Андрія Володимировича з метою присудження йому ступеня доктора філософії у такому складі:

голова спеціалізованої вченої ради: Леся КОРОБЕЙНИКОВА, доктор біологічних наук, професор, професор кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України;

рецензент: Валентина ВОРОНОВА, кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри психології і педагогіки Національного університету фізичного виховання і спорту України;

рецензент: Максим ЯРМОЛЕНКО, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри кіберспорту та інформаційних технологій

Національного університету фізичного виховання і спорту України;

опонент: Світлана ПЯТИСОЦЬКА, доктор наук з фізичного виховання і спорту, доцент, завідувач кафедри інформатики, біомеханіки та кіберспорту Харківської державної академії фізичної культури;

опонент: Роман ГАХ, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізичної реабілітації та спорту Західноукраїнського національного університету.

Висновок підготувала комісія у складі:

Д.б.н., професор

Леся КОРОБЕЙНИКОВА

К.пед.н., професор

Валентина ВОРОНОВА

К.фіз.вих., доцент

Максим ЯРМОЛЕНКО

Голова засідання,
к.фіз.вих., доцент

Олена ЯКОВЕНКО

Підписи Лесі КОРОБЕЙНИКОВОЇ, Валентини ВОРОНОВОЇ, Максима ЯРМОЛЕНКА, Олени ЯКОВЕНКО засвідчую

Начальник
відділу



Григорук А.В.
22.06.2026